

Retningslinjer for magtanvendelse på dagtilbudsområdet

Indhold

1. Formål	2
2. Lovgrundlag.....	2
3. Hvad er en magtanvendelse?	2
4. Mindsteindgrebsprincippet	3
5. Hvad må og skal personalet gøre? – Nødret og nødværge	3
6. Hvad må personalet ikke? - Magtanvendelse	4
7. Registrering og dokumentation	4
8. Indberetning af magtanvendelse	5
Medarbejderens opgave	5
Lederens opgave	5
Forvaltningens opgave	5
9. Bilag 1 – Skema til indberetning af magtanvendelse.....	6

1. Formål

Dette dokument har til formål at skabe fælles forståelse og klare retningslinjer for, hvornår og hvordan magtanvendelse kan forekomme i dagtilbuddet, samt hvordan sådanne situationer skal håndteres og dokumenteres.

Formålet er at:

- sikre, at personalet handler i overensstemmelse med gældende lovgivning og etiske principper,
- beskytte barnets rettigheder og personlige integritet,
- understøtte en tryk og pædagogisk hverdag for både børn og voksne,
- bidrage til refleksion, læring og forebyggelse af fremtidige situationer.

Dokumentet henvender sig til alle ansatte i dagtilbud og skal fungere som et arbejdsredskab i det daglige pædagogiske arbejde – særligt i situationer, hvor der opstår akut behov for at beskytte et barn, en gruppe eller andre mod skade, og hvor brug af magt ikke kan undgås.

2. Lovgrundlag

Grundloven § 71 - "den personlige frihed er ukrænkelig"

Straffeloven § 13 – nødværge og § 14 – nødret

§ 13. Handlinger foretaget i nødværge er straffri, for så vidt de har været nødvendige for at modstå eller afværge et påbegyndt eller overhængende uretmæssigt angreb og ikke åbenbart går ud over, hvad der under hensyn til angrebets farlighed, angriberens person og det angrebne retsgodes betydning er forsvarligt.

Stk. 2: overskrider nogen grænserne for lovligt nødværge, bliver han dog straffri, hvis overskridelsen er rimeligt begrundet i den ved angrebet, fremkaldte skræk eller ophidselse. Stk. 3: Tilsvarende regler finder anvendelse på handlinger, som er nødvendige for på retmæssig måde at skaffe lovlige påbud adlydt, iværksætte en lovlig pågribelse eller hindre en fanges eller tvangsanbragt persons rømning.

§ 14. En handling, der ellers ville være strafbar, straffes ikke, når den var nødvendig til afværgelse af truende skade på person eller gods, og lovovertrædelsen måtte anses for at være af forholdsvis underordnet betydning.

Lov om arbejdsmiljø § 17 stk. 2 - Arbejdsgiveren skal endvidere sørge for, at de ansatte får nødvendig oplæring og instruktion i at udføre arbejdet på en farefri måde.

3. Hvad er en magtanvendelse?

Magtanvendelse som begreb er en samlet betegnelse for indgreb i den personlige frihed og findes inden for forskellige områder, hvor der arbejdes med mennesker.

Magtanvendelse er en indgriben, der anvendes, når det er nødvendigt at handle med magt overfor et barn mod dennes vilje – for at varetage omsorgs- og tilsynspligten og med det formål at undgå at barnet eller den unge eller andre lider væsentlig personskade eller hvor forholdene i det enkelte tilfælde gør det absolut påkrævet at anvende magt.

4. Mindsteindgrebsprincippet

Mindsteindgrebsprincippet er et generelt princip, der betyder, at man altid skal vælge den mindst indgribende handling, der er nødvendig for at afværge en fare. Princippet er beskrevet i: *"Vejledning og bekendtgørelse om magtanvendelse over for børn og unge, anbragt uden for hjemmet*, som også har relevans i arbejdet med børn i dagtilbud.

På dagtilbudsområdet må magtanvendelse kun finde sted i særlige og akutte situationer, hvor der er tale om nødværge eller nødret.

- Nødværge: Handlinger, der er nødvendige for at afværge eller standse et igangværende eller nært forestående angreb.
- Nødret: Handlinger, der er nødvendige for at afværge en fare for person eller ting – også selvom der ikke er tale om et angreb.

Eksempler på situationer, hvor indgreb kan være nødvendigt:

- Et barn er i fare for at komme til skade, fx ved at løbe ud på en trafikeret vej.
- Et barn udviser farlig adfærd over for andre børn, fx ved at slå, sparke eller kaste med tunge genstande.
- Et barn har rodet sig ud i en voldsom fysisk konflikt med et andet barn, hvor personalet må gribe ind fysisk for at adskille dem.
- Et barn øver vold mod personalet.
- Et barn ødelægger inventar eller legetøj i en sådan grad, at det kan udgøre en fare for barnet selv eller andre.

I disse tilfælde kan handlingen være straffri, hvis den er nødvendig og proportional med situationen. Det betyder, at der ikke må anvendes mere magt end nødvendigt, og at handlingen skal stå i rimeligt forhold til den fare, der skal afværges.

5. Hvad må og skal personalet gøre? – Nødret og nødværge

- Personalet må og skal afværge en situation, hvor et barn bliver til fare for sig selv.
- Personalet må og skal modvirke en situation, hvor et barn bliver eller er i overhængende fare for at blive udsat for et angreb fra et andet barn.
- Personalet må og skal afværge et påbegyndt eller overhængende angreb på dem selv.
- Personalet må og skal afværge beskadigelse eller ødelæggelse af materielle ting.

Kilde: Bupl's retningslinjer vedrørende magtanvendelse, for specialområdet.

6. Hvad må personalet ikke? - Magtanvendelse

Selvom der i helt særlige tilfælde kan være behov for at gribe fysisk ind (fx ved nødværge eller nødret), er der klare grænser for, hvad personalet ikke må gøre. Enhver form for magtanvendelse skal være lovlig, nødvendig og proportional – og må aldrig krænke barnets værdighed eller rettigheder.

Personalet må ikke:

- Anvende legemlig afstraffelse.
- Foretage fiksering - fastspænding af forskellig art.
- Lade barnet blive isoleret.
- Ydmygende, hånende eller anden nedværdigende behandling.

Normalt er det lettere at kontrollere overholdelse af forbuddet mod fysisk magtanvendelse end forbuddet mod psykisk magtanvendelse, idet håndteringen af dette forbud især stiller krav til dagtilbuddets værdier og normer. Det gælder, hvordan man omgås hinanden i hverdagen – og ikke mindst de måder, hvorpå personalet taler til hinanden og børnene.

Omsorg, pleje og pædagogisk bistand kan aldrig håndhæves gennem magtanvendelse. Dårlige "bemandingssituationer" eller dårligt humør hos personalet kan aldrig undskylde magtanvendelse. Det er derfor af stor betydning, at det enkelte tilbud løbende drøfter, hvordan tilgangen til børn på stedet skal være, så institutionskulturen hele tiden afspejler de gældende normer på området. En gennemarbejdet værdiprocess vil have en forebyggende virkning.

Lederen sikrer, at institutionen anvender registreringer i arbejdet med henblik på at personalets arbejdsmetoder videreudvikles, og at anvendelse af fysisk magt forebygges.

7. Registrering og dokumentation

En skriftlig registrering af episoden skal foretages senest inden for 24 timer. Ledelsen i daginstitutionen eller dagplejen har ansvaret for at sikre, at der er klare retningslinjer for følgende:

- At der i umiddelbar forbindelse med episoden sker en orientering og høring af barnet og forældre.
- At der sker en orientering til sikkerhedsrepræsentant.
- At der foretages korrekt og rettidig indberetning og dokumentation. Ved magtanvendelser gemmes dokumentation vedr. barnet gemmes i sikre filer i AULA.

Det er daginstitutionens/dagplejens leder, der har det overordnede ansvar for at proceduren overholdes. Hvis lederen selv har været part i hændelsen, overdrages ansvaret til souschefen.

Hvis der er brug for at lave en anmeldelse af arbejdsskade for medarbejdere, gøres dette via kommunes forsikringssystem.

8. Indberetning af magtanvendelse

Medarbejderens opgave

- Orienter forældremyndighedsindehaveren så hurtigt som muligt efter hændelsen.
- Orienter daginstitutionslederen eller dagplejelederen så hurtig som muligt.
- Indgå i pædagogisk dialog med kolleger i gruppen/stuen for at sikre fælles refleksion og udvikling af pædagogisk handlekompetence.
- Aflevere den skriftlige registreringen til dagtilbuddets leder senest 24 timer efter episoden.

Lederens opgave

- Sikre at hændelsen bearbejdes i personalegruppen med henblik på læring og forebyggelse af lignende situationer.
- Modtage og registrere den skriftlige indberetning.
- Sørge for at forældremyndighedsindehavere modtager en kopi af registreringen/magtanvendelsen.

Forvaltningens opgave

- Forvaltningen har ansvaret for at føre tilsyn med, hvordan reglerne om magtanvendelse efterleves og forvaltes.
- Tilsynet sker i forbindelse med det samlede tilsyn af daginstitutionen/dagpleje.
- Da magtanvendelse også vedrører personalets psykiske arbejdsmiljø, samles der årligt op på antallet af magtanvendelser i OmrådeMED.

Lederne af dagtilbud skal i januar sende opgørelse over magtanvendelser til forvaltningen.

Disse retningslinjer skal gemmes i Teams- mappen for "Dagtilbud ledere" hvor den kan tilgås af alle lederne. Lederne er ansvarlige for formidling i eget dagtilbud.

Ved overtrædelse af brug af magtanvendelsen kontaktes leder af Dagtilbudsområdet.

Udarbejdelsen af denne beskrivelse og procedure, evalueres sommer 2026 af lederne på Dagtilbudsområdet.

Sidst revideret august 2025

9. Bilag 1 – Skema til indberetning af magtanvendelse

Barnets navn:

Dato:	Udfyldt af:
Beskriv kort situationen, herunder hvad gjorde barnet/børnene? Hvordan handlede jeg– og hvorfor?	
Kunne jeg hente hjælp i situationen? (ja/nej)	
Hvordan påvirkede situationen barnet (ud fra barnets efterfølgende adfærd/ humør m.m.)?	
Hvordan påvirkede situationen mig/os?	
Er forældre informeret- og hvornår?	
Har forældre kommentarer til forløbet? (hvis ja, noteres disse her).	
Er der behov for/aftalt yderligere opfølgning? (ja/nej)	
Er der behov for anmeldelse af arbejdsskade? (ja/nej)	

Medarbejders underskrift:

Leders underskrift: